

**Ауыл шаруашылығы вице-министрі А.Б. Бердалинин 2026 жылғы 27 тамыздағы
Шығыс Қазақстан облысының тұрғындарымен кездесу барысында көтерілген проблемалық мәселелерді шешу
жөніндегі іс-қимыл жоспары**

БЕКІТЕМІН
Қазақстан Республикасының
Ауыл шаруашылығы вице-министрі
А.Б. БЕРДАЛИН

2026 жылғы « 3 » ақпаны

Халықпен кездесудегі проблемалық мәселелер			
№	Өзекті мәселе	АШМ-дегі жауапты орындаушы	Мәселені шешу мерзімі
1	Ауыл шаруашылығы министрлігі жерілікті өндірушінің аналық мал басын дамытуға неліктен қарсы?	Мал шаруашылығы департаменті	Сол жерде түсініктемелер берілді
			<p>Орындалды.</p> <p>Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2026 жылғы 29 қаңтардағы № 51 қаулысымен Қазақстан Республикасында мал шаруашылығын дамытудың 2026–2030 жылдарға арналған кешенді жоспары қабылданды.</p> <p>Кешенді жоспар аясында ірі қара сиырлардың саны мен басын 7,9 миллионнан 12 миллион басқа дейін арттыру міндеті қойылған.</p> <p>Мемлекет тарапынан қолдау шаралары қабылданып, отандық селекциялық база болса да, қолданыстағы өсіру қарқыны қысқа мерзімде аналық бас малды қажетті деңгейде арттыруға және сонымен</p>

			<p>бірге оның өнімділік пен селекциялық сапасын көтеруге мүмкіндік бермейді.</p> <p>Селекциялық аналық бас малды импорттау қысқа мерзімді перспективада өнімді табын санының артуына, селекциялық ядроның қалыптасуын жеделдетуге, генетикалық әртүрлілікті кеңейтуге және кейіннен ел ішінде өсіру үшін жоғары өнімді жас мал алуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.</p> <p>Селекциялық мал шаруашылығын дамытуды субсидиялаудың қолданыстағы қағидалары аясында ірі қара сиырлардың импорттық және отандық селекциялық аналық бас малдарын сатып алуға арналған субсидия түрлері қарастырылған.</p> <p>Осылайша, Министрлік ірі қара сиырлардың отандық және импорттық аналық басын дамыту бойынша қолдау көрсетуде.</p> <p>Бұл ретте, селекциялық ірі қара сиырлардың аналық басын импорттау - мал басын жеделдетіп арттырудың, отандық мал шаруашылығының генетикалық және өнімділік әлеуетін көтерудің қажетті тетіктерінің бірі екенін ескеру қажет.</p> <p>Сонымен қатар, Министрлік кешенді жоспар шеңберінде берік жем базасын құру, сондай-ақ жануарларды өсірудің заманауи технологияларын, атап айтқанда, бір жынысты тұқымды пайдалана отырып жасанды ұрықтандыру және эмбриондық өсіру әдістерін енгізу бойынша іс-шараларды іске асыруда.</p> <p>Осыған байланысты, қазіргі уақытта эмбриондық технологияны дамыту бойынша американдық «Utelle» компаниясымен, сондай-ақ жасанды ұрықтандыруды дамыту бойынша француздық «Synetics» компаниясымен тиісті жұмыстар жүргізілуде.</p>
--	--	--	---

2	<p>Майіі дақылдарды егіс технологиялық карталарында міндетті аралық тозандатуды қарастыру мүмкін бе?</p> <p>Бір аралық отбасынан өнім сауға 25 кг мөлшерінде шектеу белгілеу мүмкін бе?</p>	<p>Аграрлық ғылым және білім департаменті</p> <p>Мал шаруашылығы департаменті</p>	<p>Сол жерде түсініктемелер берілді</p>	<p>Орындалды.</p> <p>Ауыл шаруашылығы дақылын егудің технологиялық картасы ауыл шаруашылығы дақылын өндіру бойынша технологиялық операциялардың толық кешенін - топтырақты дайындау мен егуден бастап, егінді жинауға дейінгі іс-шараларды анықтау және негіздеуге, сондай-ақ материалдық-техникалық, еңбек және өзге де ресурстардың қажеттілігі мен тиісті шығындарды белгілеуге арналған.</p> <p>Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, егер нақты дақыл үшін бұл агротехникалық тәсіл орынды болса және оны егудің қолданылатын технологиясында қарастырылған болса, майлы дақылдарды егудің технологиялық картасына аралармен тозандатуды енгізуге болады.</p> <p>Бұл ретте, аралармен тозандатуды нақты дақылдың биологиялық ерекшеліктерін, оны өсіру жағдайларын және тиімді тозандатуды қамтамасыз ету қажеттілігін ескере отырып қолданылатын ұсынылатын технологиялық операция ретінде қарастыру керек, бірақ оны барлық майлы дақылдар үшін міндетті операция ретінде белгілеудің қажеті жоқ.</p> <p>Қазіргі уақытта Министрлік Тіпкіті мал шаруашылығын дамытуды субсидиялау қайдаларына өзгерістер енгізу бойынша жұмыс басталды, онда бал өндірісін субсидиялау кезінде балдың жылдық өндіріс көлемін бір аралық отбасына шаққанда жылына 100 килограммнан 50 килограммға дейін төмендету қарастырылған.</p>
3	<p>Белгілі болғандай, № 587 қағидаларда брутцеллзбен күресудің стратегиясы мен тактикасына қатысты жекелеген ережелер</p>	<p>Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитеті</p>	<p>Сол жерде түсініктемелер берілді</p>	<p>Орындалды.</p> <p>Брутцеллзбен күрестің қолданыстағы стратегиясы мен тактикасына, соның ішінде қайта серологиялық</p>

<p>көзделген, олар эпизоотияға қарсы іс-шараларды жедел жүргізуге және қолайсыз шаруашылықтарды барынша қысқа мерзімде сауықтыруға белгілі бір дәрежеде кедергі келтіруі мүмкін. Атап айтқанда, бұл бастапқы зерттеу нәтижесінде инфекцияға оң реакция берген жануарлар анықталғаннан кейін қайта серологиялық зерттеулер жүргізу тәртібіне қатысты.</p> <p>Бруцеллезбен күресудің қолданыстағы стратегиясы мен тактикасына, оның ішінде инфекция қоздырғышының көздерін неғұрлым жедел анықтауды және оқшаулауды қамтамасыз ету мақсатында қайта серологиялық зерттеулер жүргізудің тәртібі мен мерзімдеріне қатысты өзгерістер енгізу жоспарланып отыр ма?</p>		<p>зерттеулер жүргізу тәртібі мен мерзімдерін жетілдіру бөлігіне өзгерістер енгізу жоспарлануда.</p> <p>Қазіргі уақытта ФАО жобасы аясында халықаралық сарапшыларды тара отырып, бруцеллезбен күрес стратегиясын қайта қарау жұмыстары жүргізілуде. Сондай-ақ, Министрлік ветеринариялық дерігерлер мен зертхана мамандарын оқыту бойынша жұмыстар атқарды. «Біртұтас денсаулық» бағдарламасы шеңберінде ДЦ сарапшыларымен бірге бруцеллез және басқа да аурулардың ошақтарын зерттеу бойынша стандартты операциялық процедуралар (СОП) әзірленіп жатыр.</p> <p>Әр бейсенбі сайын ғылыми ұйымдардың өкілдері мен облыстардың ветеринариялық мамандарының қатысуымен Зооп платформасында жұмыс кенестері өткізіледі. Онда ағымдағы эпизоотиялық жағдай, жүргізіліп жатқан іс-шаралардың нәтижелері, проблемалық мәселелер, сондай-ақ бруцеллезді алдын алу, анықтау және бақылау жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар қаралады.</p> <p>Жұмыс кенестерінің қорытындысы бойынша және халықаралық және ұлттық сарапшылардың қатысуымен ұсыныстар талқыланған соң, бруцеллезбен күрестің қолданыстағы стратегиясына тиісті өзгерістер әзірленіп, қабылданады. Бұл өзгерістер, соның ішінде, инфекция қоздырғышының көздерін жедел анықтау мен жоюды қамтамасыз етуге бағытталады.</p> <p>Аталған іс-шаралар зооноздық қауіптерді басқаруға жүйелі тәсілді қалыптастыруға және жануарлар мен халықтың денсаулығын қорғау мақсатында ветеринариялық жүйені одан әрі нығайтуға бағытталған.</p>
--	--	---

4	Омарташаларды орналастыру үшін жер учаскелерін беру тәртібінің болмауы	Жер ресурстарын басқару комитеті	Сол жерде түсініктемелер берілді
<p>Қолданыстағы заңнамада омарташаларды орналастыру үшін жер учаскелерін беру тәртібі нақты айқындалмаған.</p> <p>Қазақстан Республикасының «Ара шаруашылығы туралы» Заңына сәйкес, ара шаруашылығы – энтомофильді өсімдіктерді тозандандыру және олардың өнімділігін арттыру, сондай-ақ ара шаруашылығы өнімдерін алу мақсатында араларды өсіруге, ұстауға және пайдалануға негізделген ауыл шаруашылығы өндірісінің саласы.</p> <p>Мемлекеттік меншіктегі және жер пайдалануға берілмеген жер учаскелерін немесе оларға жалдау құқығын беру Кодекстің 48-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, саудасаттық (аукциондар) арқылы жүзеге асырылады. Бұл ретте омарта орналастыру аталған ерекшеліктердің қатарына жатпайды.</p> <p>Жер заңнамасына сәйкес ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін жер учаскелерін беру Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 43-1-бабында және Қазақстан</p>			<p>Орындалды.</p> <p>Аралықтарды орналастыру үшін жер учаскелерін беру мәселесі өзекті болып табылады және Министрлік қарастыруында жатыр. Сонымен қатар, бұл мәселені шешу аралық шаруашылығы қызметінің ерекшеліктерін және ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету қажеттілігін ескере отырып, кешенді бағалауды талап етеді.</p> <p>Атап айтқанда, аралықтарды орналастырудың ауыл шаруашылығы алқаптарына ықтимал әсерін анықтау және оларды пайдаланудың тиісті шарттарын белгілеу қажет. Бұл әсіресе егістік жерлерге қатысты маньызды, себебі оларды нысаналы мақсаты бойынша пайдаланбау жерлердің шөппен өсіп кетуіне, деградацияға және құнарлылығының төмендеуіне әкеп соғуы мүмкін. Бұл ретте жер заңнамасының негізгі принциптерінің бірі - ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің басымдығы және олардың ұтымды пайдаланылуын қамтамасыз ету болып табылады.</p> <p>Сонымен бірге, Министрлік аралық шаруашылығының ауыл шаруашылығы өндірісі үшін, соның ішінде ауыл шаруашылығы дақылдарын тозандату және олардың өнімділігін арттыру бөлігіндегі ерекше маньзын мойындайды. Осыған байланысты, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге зиян келтірмей, аралықтарды орналастыру үшін жер учаскелерін пайдаланудың онтайлы механизмін қосымша пысықтау қажет.</p> <p>«Атамекен» ҰКП-мен ұсыныстар мен қосымша материалдарды бірлесіп қарастыру нәтижелері бойынша заңнамаға тиісті өзгерістер енгізудің</p>

<p>Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Ауыл шаруашылығы министрінің 2018 жылғы 20 желтоқсандағы № 518 бұйрығымен бекітілген шаруа немесе фермер қожалығын, ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін уақытша өтеулі жер пайдалану (жалдау) құқығын беру жөніндегі конкурсты ұйымдастыру және өткізу қатилаларында белгіленген тәртіппен және шарттарда жүзеге асырылады. Осыған байланысты омартапарға арналған жер учаскелерін конкурсқа шығару мүмкін емес.</p> <p>Коммерциялық мақсаттар үшін жер учаскелері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 297 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік мүлік тізілімінің веб-порталында жер учаскелерін немесе жер учаскелерін жалдау құқығын электрондық түрде сату жөніндегі сауда-саттықты (аукциондарды) ұйымдастыру және өткізу қағидаларына сәйкес аукцион арқылы беріледі. Алайда омарталарды орналастыру үшін ауыл шаруашылығы алқаптары берілетіндіктен, аталған мақсаттарға арналған жер учаскелерін аукцион арқылы беру мүмкін емес.</p>			<p>орындылығы мәселесі бойынша ұстаным қалыптастырылады.</p>
--	--	--	--

	<p>Жер кодексінің 48-бабына сәйкес мемлекеттік меншіктегі және жер пайдалануға берілмеген жер учаскелерін немесе оларға жалдау құқығын беру осы бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, сәула-саттық (аукциондар) арқылы жүзеге асырылады. Бұл ретте омарталарды орналастыру үшін жер учаскелерін беру ерекшелік ретінде көзделмеген.</p> <p>Осылайша, қолданыстағы заңнама нормаларында омарталарды орналастыру үшін жер учаскелерін беру тәртібін реттейтін нақты норма көзделмеген.</p> <p>Осы мәселені шешу мақсатында Қазақстан Республикасының Жер кодексінің 48-бабына омарталарды орналастыру үшін жер учаскелерін беру тәртібін регламенттейтін тиісті өзгерістер енгізу ұсынылады.</p>			
5	<p>Бүгінгі таңда Түркиядан аусылына қарсы вакцина сатып алынып, етілді. Жүргізілген зерттеулердің нәтижелері бойынша вакцина жақсы көрсеткіштер көрсетті. Дегенмен, вакцинацияны 3-4 айда бір рет жүргізу қажеттілігі туралы ұсынымдар алынды.</p> <p>«Владимир» вакцинасына етінім берілген болатын, алайда оны алу мүмкін болмады.</p>	Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитеті	Сол жерде түсініктемелер берілді	<p>Орындалды.</p> <p>Ауыл ауруына қарсы вакцинация жануарлардың аса қауіпті аурулары бойынша профилактикалық іс-шаралар шеңберінде жүргізіледі. Ауыл жануарлардың аса қауіпті ауруларына жатқысымен, вакцинация жүргізу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіптен жүзеге асырылады.</p> <p>Түрік Республикасынан сатып алынған ауылға қарсы вакцинаға қатысты айтсақ, жүргізілген зерттеулердің оң нәтижелері өзімізден Қазақстан Республикасының аумағында оны қолдануға негіз болмайтынның хабарлаймыз. «Ветеринария туралы»</p>

			<p>Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабына сәйкес, заңнамада көзделген жағдайларды қоспағанда, ветеринариялық препараттарды өндіруге, әкелуге және қолдануға тиісті мемлекеттік тіркеу болған жағдайда ғана жол беріледі.</p> <p>Вакцинацияны 3–4 айда бір рет жүргізу бойынша ұсынымдар нақты вакцинаның тіркелген қолдану нұсқаулығын, оның сипаттамаларын және эпизоотиялық жағдайды ескере отырып қарастырылуы тиіс. Бұл ретте қосымша вакцинацияның қажеттілігі мен мерзімділігі туралы шешім ветеринариялық-санитарлық талаптарды ескере отырып, белгіленген тәртіппен қабылданады.</p> <p>«Владимирская» вакцинасына келетін болсақ, оны сатып алу Комитет тарапынан мемлекеттік сатып алудың белгіленген процедуралары аясында, қажеттілікті, препараттың болуын, оның тіркеу мертебесін және Қазақстан Республикасы мен ЕАЭО заңнамасының талаптарына сәйкестігін ескере отырып жүзеге асырылады. Нақты препаратты жеткізу мүмкін болмаған жағдайда, сатып алу белгіленген талаптарға сәйкес келетін басқа тіркелген вакциналар есебінен жүзеге асырылуы мүмкін.</p> <p>Вакцинаны өзіңінен сатып алған жағдайда, препараттың Қазақстан Республикасында қолданыстағы мемлекеттік тіркеуінің немесе заңнамада көзделген тиісті рұқсатының бар екеніне алын ала көз жеткізу, сондай-ақ оны сақтау, тасымалдау және қолдану талаптарын сақтау қажет.</p> <p>Осылайша, вакцинаның тиімділігін зерттеу нәтижелері мен оны қолдану мерзімділігі бойынша ұсынымдар тек заңнама талаптарымен және нақты</p>
--	--	--	--

			ветеринариялық препаратқа арналған тіркеу құжаттарымен жынтықта қарастырылуы тиіс.
--	--	--	--

Азаматтардың жеке қабылдауында айтылған сұрақтар

№	Өзекті мәселе	АШМ-дегі жауапты орындаушы	Мәселені шешу мерзімі	Мәртебесі
1	Мал шаруашылығы саласында атымдағы жылы «Игілік» және «Береке» атты жаңа қаржыландыру бағдарламалары іске қосылды, олардың шеңберінде импорттық асыл тұқымды мал басын сатып алу көзделген. Сонымен қатар, отандық асыл тұқымды малды сатып алуға мүмкіндік беретін «Жайлау» бағдарламасы іске қосылды. Аталған бағдарламаға Шығыс Қазақстан облысының қатыспауына қандай себептер бар?	Мал шаруашылығы департаменті	Сол жерде түсініктемелер берілді	<p>Орындалды.</p> <p>Жайылым жерлерін тиімді пайдалану және көшіп-конып мал шаруашылығының инфрақұрылымын дамыту мақсатында атымдағы жылдың маусым айынан бастап «Жайлау» бағдарламасы іске қосылды.</p> <p>Быыл бағдарламаның пилоттық кезеңі аясында Қостанай, Абай және Ұлытау облыстары айқындалды. Аталған өңірлердің тандалуына резервтері жайылым жерлерінің айтарлықтай көлемі, табиғи-климаттық жағдайлар, сондай-ақ көшіп-конып мал шаруашылығын дамыту әлеуеті сияқты бірқатар факторлар жиынтығы себеп болды.</p> <p>Мәселен, резервтегі жайылым жерлерінің көлемі Қостанай облысында — 4 709,7 мың га, Ұлытау облысында — 5 525,0 мың га, Абай облысында — 4 318,9 мың га құрайды. Жалпы алғанда, аталған облыстарда 14,5 млн га-дан астам резервтегі жайылым жерлері бар, бұл оларды тиімді пайдалануға және мал шаруашылығын дамытуға айтарлықтай мүмкіндіктер береді.</p> <p>Бұл ретте бағдарламаны іске асыру пилоттық кезеңнің негиздерін ескере отырып қарастырылады. Адамдар жылылары бағдарламаға қатысушы өңірлер тізімін кеңейту, соның ішінде басқа облыстарды қосу мәселесі бағдарламаның іске асырылуы тиімділігін,</p>

				қолда бар әлеуетті және жайылым инфрақұрылымын дамыту қажеттілігін ескере отырып қаралатын болады.
2	Ауыл шаруашылығы мақсатындағы пайдаланылмаған немесе ұтымды пайдаланылмаған жер учаскелеріне қатысты қандай шаралар қолданылады?	Жер ресурстарын басқару комитеті	Сол жерде түсініктемелер берілді	<p>Орындалды.</p> <p>Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 14-1-бабы 3-тармағының 18-1) тармақшасына сәйкес, аудан шегінде, облыстық маңызы бар қада шегінде (сзығында) және оның әкімшілік бағыныстылығына берілген аумақта аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың уәкілетті органдарының құзыретіне жерлерді пайдаланбауды және Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып пайдалануды анықтау жатады.</p> <p>ҚР Жер кодексінің 92-бабына сәйкес, егер шаруашылық немесе фермерлік қожалықты, ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізуге арналған жер учаскесі пайдалану туралы факті алғаш рет анықталған сәттен бастап бір жыл бойы мақсаты бойынша пайдаланылмаса, онда мұндай жер учаскесі осы Кодекстің 94-бабында көзделген тәртіппен мәжбүрлі түрде алынуға жатады.</p> <p>Жер кодексінің 94-бабына сәйкес, шаруашылық немесе фермерлік қожалықты, ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскесін ұтымды пайдалану бойынша шаралар қолдану мерзімі бір жыл деп белгіленеді.</p> <p>Анықтама үшін: 2022 жылдан бастап құқық қорғау органдары мен жұртшылықтың қатысуымен жерлерді тиімді пайдалану мәселелері жөніндегі Республикалық комиссия жұмыс істейтіндігін аңғарған жөн. Құрылған сәттен бастап Республикалық комиссияның 21 отырысы және өңірлердегі ведомстволарлық кіші топтардың 440 отырысы өткізілді.</p>

			<p>2022 жылдан бастап республика бойынша 13 млн гектар жерді құрайтын ауыл шаруашылығы жерлеріне қатысты 7,7 мың тексеру жүргізілді. Нәтижесінде 9,2 млн гектар жерге 5,7 мың нұсқама берілді.</p> <p>Оның ішінде 2022 жылдан бастап ШҚО бойынша 618 мың гектар ауыл шаруашылығы жерлеріне қатысты 453 тексеру жүргізілді. Нәтижесінде 248,9 мың гектар жерге 249 нұсқама берілді.</p> <p>Жалпы алғанда, 2022 жылдан бастап мемлекеттік меншікке 15,56 млн гектар жер, соның ішінде ШҚО бойынша 511,8 мың гектар жер қайтарылды.</p>
<p>3</p> <p>Жасыл технологиялар орталығы (ЖТО) ұсынатын технологиялық көрсеткіштер тым қатан белгіленген және май зауыттарының нақты технологиялық және экономикалық деңгейін ескермейді.</p> <p>Сонымен қатар, өндірістік шығарындылардың ірі көздері үшін жұмсақ талаптар белгіленген:</p> <p>Жылу электр орталықтары (ЖЭО) үшін шаң бойынша қазандық нормативтері 2 есеге дейін, SO₂ бойынша — 15 есеге дейін, NO_x бойынша — 2 есеге дейін жоғары.</p> <p>Аспирациялық қондырғылар бойынша металлургиялық кәсіпорындар үшін шаңның жобеленген көрсеткіштері 100 мг/Нм³-ке</p>	<p>Ағарлық азық-түлік нарықтары және ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу департаменті</p>	<p>Сол жерде түсініктемелер берілді</p>	<p>Орындалды.</p> <p>2021–2030 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың тұжырымдамасына сәйкес Мемлекет басшысы тарапынан Министрлікке агроөнеркәсіптік кешендегі ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу үлесін, сондай-ақ АӨК өнімдері экспортының жалпы көлеміндегі өңделген өнім экспортының үлесін 70% дейін арттыру міндеті қойылған.</p> <p>Сонымен қатар, Үкімет тарапынан Министрлікке азық-түлік өнімдері өндірісінің жыл сайын кемінде 10% өсуін қамтамасыз ету міндеті жүктелген. Сондай-ақ Министрлікке Сауда және интеграция министрлігімен бірлесіп әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары бағасының өсуін тежеу міндеті қойылған.</p> <p>Осы ретте майлы дақылдарды өңдеу соңғы жылдары тұрақты өсім динамикасын көрсетіп келе жатқан негізгі бағыттардың бірі болып табылады. Ол ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу үлесінің артуына, өңделген өнім экспортының ұлғаюына, сондай-ақ әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары тізбесіне</p>

<p>жетеді, ал май зауыттарының жұмыс істеп тұрған қондырғылары үшін бұл көрсеткіш 10 мг/Нм³-ті құрайды. Бұл ретте май зауыттарындағы шан ауыл шаруашылығы өнімдерінен шығатын, яғни органикалық шан болып табылады.</p>		<p>кіретін күнбағыс майы бағасының тұрақтылығын сақтауға елеулі үлес қосуда.</p> <p>Мәселен, 2025 жылғы өсімдік майы өндірісі 26,1% өсті (757,1 мың тоннадан 954,5 мың тоннаға дейін), оның ішінде күнбағыс майы өндірісі 27% өсті (640,3 мың тоннадан 813,5 мың тоннаға дейін). 2025 жылғы өсімдік майларының экспорты 38% ұлғайды. 2025 жылғы майлы дақылдарды өңдеу үлесі 90% құрады. Күнбағыс майының бағасы қолайлы деңгейде сақтауда – 2026 жылдың басынан бері өсім бар болғаны 1,8% құрады (қаңтарда литріне 883 теңгеден пілдеде 899 теңгеге дейін).</p>
<p>Ұсынылып отырған нормативтерді орындау кәсіпорындарды ауқымды реконструкциялауды және қолданыстағы жабдықтарды ауыстыруды талап етеді. Мысалы, қазандыққа арналған жеңеуіш (рукавный) сүзгіні «кілт алтып» орнату шығындары шамамен 1 млрд теңгені құрауы мүмкін (монтаждау, автоматика, соның ішінде компрессорлық станция және іске қосу-жөндеу жұмыстары). Сондай-ақ, жыл сайын сүзгіш жеңеуіштер жиынтығын ауыстыру қажет, оның құны жаңа жеңеуіш сүзгінің жалпы бағасының 30%-нан 40%-на дейін жетеді. Жылдық шығындарға барлық жабдықты күтіп-ұстау және жеңеуіштерді ауыстыру шығындары да кіреді. Бұл тек қазандық шан шығарындыларын азайтуға жұмсалатын шығындар ғана.</p>		<p>Алайда майлы тон-май саласындағы өнеркәсібі кәсіпорындары үшін озық қолжетімді технологиялар жөніндегі анықтамалықта көзделген шамадан тыс қатаң талаптарды енгізу өңдеуші кәсіпорындар тарапынан елеулі қосымша шығындарды талап етеді. Бұл өндіріс тиімділігінің, саланың бәсекеге қабілеттілігі мен инвестициялық тартымдылығының төмендеуіне, өсімдік майларын өңдеу және экспорт көлемінің қысқаруына, сондай-ақ әлеуметтік манывзы бар өнім – күнбағыс майының қымбаттауына әкелуі мүмкін.</p> <p>Осының барлығы Мемлекет басшысы мен Үкімет қойған міндеттердің орындалуына қауіп төндіреді.</p> <p>Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Ауыл шаруашылығы министрлігі азық-түлік өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті орган ретінде, ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеуді дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасауға жауапты орган ретінде экологиялық талаптар, технологиялық мүмкіндіктер және кәсіпорындардың экономикалық тұрақтылығын арасындағы теңгерімді сақтауды қажет деп санайды.</p>

<p>Сонымен қатар, қазандығына женеуіш сүзгі орнатылған «Май» АҚ зауытында қазандықтан шығатын шаң бойынша нақты мәліметтер ЕҮТ (НДТ) анықтамалығында жазылған шығарындылар нормаларынан асатынын атап өтеміз.</p>	<p>және май тон-май саласы үшін озық қолжетімді технологиялар талаптарын енгізуді тоқтатуды ұсынады.</p> <p>Май тон-май саласындағы кәсіпорындар аса зиянды өндірістер қатарына жатпайтынын, олардың саны аз, ал елдегі жалпы шығарындылар көлеміндегі үлесі мардымсыз екенін атап өту қажет.</p>
<p>Майлы дөңдерді қабылдау және өңдеу цехындағы органикалық шаң бойынша ұсынылған шығарынды нормаларын орындау үшін женеуіш сүзгілерді орнату қажет, олардың бір бірігінің құны 100 млн теңгеге дейін жетеді, ал ірі кәсіпорындарда аспирациялық қондырғылардың саны 30 бірікке дейін жетуі мүмкін.</p>	<p>Осыған байланысты майлы тон-май саласы үшін озық қолжетімді технологиялар талаптарын енгізуді тоқтату қоршаған ортаға елеулі теріс салдарлар әкелмейді</p>
<p>Көмір қолданылатын жағдайда күкірт диоксидін (SO_2) тазартатын қосымша жүйе шамамен 1 млрд теңге көлемінде инвестицияны талап етуі мүмкін.</p> <p>ЕҮТ көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін қазандықтарды ауыстыру да қажет, бір қабық қазандығының құны 2 млн еуроны құрайды, бұл ҚЖР (СМР) шығындарын есепке алмағанда.</p> <p>Бұл ретте Экологиялық кодекстің 113-бабында ЕҮТ шығындар мен пайданы ескере</p>	

<p>отырып, кәсіпорындар үшін Экологиялық және техникалық мүмкін жағдайларда қолжетімді болуы тиіс екені қарастырылған. ЖТО ұсынған талаптардың экономикалық негіздемесі ұсынылмаған. Экономикалық және технологиялық тұрғыдан негізсіз нормативтерді енгізу өндірістік шығындарды арттырады. Нәтижесінде май-майзақ өнімдерінің өзіндік құнының өсуіне және ішкі, сондай-ақ сыртқы нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігінің төмендеуіне әкеп соғады.</p>		
--	--	--